Проект фінансується
Європейським Союзом

МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК,
ОРІЄНТОВАНИЙ НА ГРОМАДУ

Україна

Проект співфінансується
та впроваджується ПРООН

СПІВПРАЦЯ ГРОМАДИ ТА МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

досвід Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» у Хмельницькій області

РАЗОМ ДІЄВІШЕ!

Документування досвіду

СПІВПРАЦЯ ГРОМАДИ ТА МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ
досвід Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» у Хмельницькій області

Хмельницький
2010 рік

Це видання підготовлено в межах виконання проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні. Думки, висновки чи рекомендації, які містяться в цих матеріалах, належать виконавцям проекту, авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи ПРООН.

За редакцією:
– *Панасюка М.В., начальника управління з питань розвитку місцевого самоврядування та інформаційного забезпечення ради виконавчого апарату Хмельницької обласної ради;*
– *Третяка В.А., асистента з розвитку громад Хмельницького обласного підрозділу впровадження.*

Видання:
Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»
Адреса: вул. Івана Мазепи 3, офіс 109-110, м. Київ, 01010
Тел./факс: (044) 280 3618, 289 4358
Веб-сайт: www.cba.org.ua

Тираж - 500 шт. Виготовлено дизайн студією LKdesign, http://www.lkdesign.com.ua

Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» було започатковано у вересні 2007 року. Проект має на меті сприяти сталому соціально-економічному розвитку на місцевому рівні шляхом підтримки та спів-фінансування громадських ініціатив у всіх областях України та Автономній Республіці Крим. В основі Проекту лежить підхід «*розвиток, орієнтований на громаду*». Він передбачає, що місцеві громади, органи місцевої виконавчої влади та самоврядування спільно визначатимуть пріоритети розвитку своїх території, спільно плануватимуть та реалізовуватимуть заходи для забезпечення сталого розвитку свого села, селища чи міста. Ініціатива фінансується Європейською Комісією в рамках програми технічної допомоги ЄС та спів-фінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні, за підтримки Уряду України.

Європейський Союз складається з країн – членів, які вирішили поетапно об'єднати разом свої інновації, ресурси і долі. Спільно, протягом 50-річного періоду розширення, вони побудували зону стабільності, демократії і поступального розвитку, підтримуючи культурну різноманітність, толерантність та індивідуальні свободи. Європейський Союз зацікавлений в обміні цими здобутками та цінностями з країнами і людьми поза його кордонами.

Деякі проекти та програми Європейського союзу в Україні спрямовані на скорочення регіональних диспропорцій і підвищення місцевого потенціалу розвитку. Проект «Сталого місцевого розвитку» це модернізація комунальних послуг та інфраструктури в чотирьох відібраних містах: Прилуки (Чернігівська обл.), Ромни (Сумська обл.), Ізюм (Харківська обл.) та Свердловськ (Луганська обл.). Організація проекту «Сталий регіональний розвиток» спрямована на створення системи та фонду регіонального розвитку на національному рівні та громадського підходу до Проекту місцевого розвитку, який мобілізує місцеві громади на вирішення пріоритетних завдань розвитку і діє по всій території України.

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) є глобальною мережею ООН в галузі розвитку, організацією яка виступає за позитивні зміни та надає країнам доступ до джерел знань, досвіду та ресурсів задля допомоги людям в усьому світі будувати краще життя. Ми співпрацюємо з 166 країнами світу, допомагаючи їм знаходити власні шляхи розв'язання глобальних та національних проблем в галузі людського розвитку. Покращуючи свої власні можливості, вони мають змогу використовувати досвід та знання співробітників ПРООН та широкого кола наших партнерів.

ПРООН допомагає Україні на шляху до забезпечення кращих стандартів життя, добробуту та демократії. Ми пропонуємо найкращий міжнародний досвід з метою поліпшення спроможності наших місцевих партнерів подолати виклики людського розвитку і також допомагаємо нашим національним партнерам у втіленні ефективних державних програм. Діяльність Організації має на меті створення умов для людей з меншими можливостями отримувати повну користь від позитивних змін в Україні.

В Україні з 1993 року ми допомагаємо розробити українські рішення задля досягнення українських цілей розвитку. Чотири головні сфери нашої діяльності зосереджуються на демократичному врядуванні; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття; гарантуванні місцевого розвитку та безпечного середовища для людського розвитку; на енергетиці та навколишньому природному середовищі. В кожній з цих тематичних сфер ми забезпечуємо баланс між впровадженням заходів щодо розробки політико-правових документів, аналітично-дорадчою діяльністю, заходами з поліпшення спроможності наших національних партнерів та окремими пілотними проектами.

Докладніше про діяльність ПРООН тут: www.undp.org.ua

ЗМІСТ

Передмова……..... стр. 5

1 Вступ……. стр. 6

2 Основні етапи діяльності проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» на Хмельниччині……. стр. 6

3 Організація громад для спільних дій…….. стр. 7

4 Планування знизу-догори за участю громади…... стр. 9

5 Впровадження мікропроектів……. стр. 14

6 Висновки……... стр. 16

7 Додатки……. стр. 18

Список скорочень:

- Європейський Союз (ЄС)
- Програма розвитку ООН (ПРООН)
- Проект ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (Проект)
- Обласний підрозділ впровадження (ОПВ)
- Організації громад (ОГ)
- Команда Управління Проектом (КУП)
- Форум місцевого розвитку (ФМР)
- Районний ресурсний центр громад (РРЦГ)
- Мікропроект (МП)

СИЛЬНА ГРОМАДА – СИЛЬНИЙ РЕГІОН – СИЛЬНА УКРАЇНА

Одним із нагальних завдань сьогодення для українського суспільства є активізація територіальних громад, повернення їм віри у власні сили й можливості.

Аналізуючи реалізацію в Хмельницькій області проектів з розвитку місцевого самоврядування, варто відзначити успішне впровадження спільного проекту ЄС та ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», який здійснюється в партнерстві з обласною радою та обласною державною адміністрацією відповідно до Угоди про співпрацю, підписаної 27 березня 2008 року.

Цей Проект дає можливість продовжити роботу щодо пожвавлення діяльності територіальних громад з метою вирішення соціально-побутових проблем населених пунктів.

У сорока основних та семи додаткових сільських громадах восьми відібраних районів лише за півтора року підготовлено 47 мікропроектних пропозицій на загальну суму біля 6,5 мільйонів гривень. Наразі вже реалізовано 13 таких ініціатив.

У всіх нас – і у влади, і у громад, і у наших міжнародних партнерів – одна мета: покращити життя людей і, разом з тим, дати реальну можливість громадам не на словах, а на ділі, реалізовувати свої плани і мрії, втілювати ініціативу у конкретні добрі справи.

Ми переконані не лише в тому, що реалізація проекту буде успішною для Хмельниччини, а й у тому, що набутий досвід буде і для влади, і для громад серйозним підґрунтям подальшої співпраці задля поліпшення умов проживання подолян.

Василь ЯДУХА,
голова Хмельницької обласної
державної адміністрації

Іван ГЛАДУНЯК,
голова Хмельницької
обласної ради

1. Вступ

Головна мета документування досвіду Хмельниччини по застосуванню підходу з розвитку, орієнтованого на громаду в рамках реалізації проекту Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» – це поширення позитивного досвіду щодо можливостей громади забезпечити сталий соціально-економічний розвиток на відповідній території.

Документування досвіду збільшить обізнаність усіх зацікавлених сторін щодо реалізації Проекту в області, дасть змогу проаналізувати вплив співпраці місцевих органів влади і цільових громад на розвиток краю та виявити складнощі, що стоять на заваді залучення місцевих громад до процесу прийняття рішень, і запропонувати шляхи їх усунення.

У виданні містяться інформаційно-аналітичні матеріали стосовно результатів спільної роботи місцевої влади та громади, представлені рекомендації щодо посилення даного партнерства у напрямі покращення умов життя громадян. Дане видання передбачається розповсюдити серед представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування області, місцевих громад - учасників та потенційних учасників Проекту.

2. Основні етапи діяльності проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» на Хмельниччині

На Хмельниччині проект Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» впроваджується протягом останніх двох років.

Все розпочалося **у березні 2008 року**, коли в місті Хмельницький відбувся регіональний семінар-представлення спільного проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». У ньому взяли участь керівники обласної ради і облдержадміністрації, голови постійних комісій обласної ради, начальники обласних структурних підрозділів, голови райдержадміністрацій і районних рад. На цьому заході було дано старт конкурсу на відбір районів для участі у Проекті. **27 березня 2008 року** підписано Угоду про співпрацю між Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй, Хмельницькою обласною державною адміністрацією та Хмельницькою обласною радою.

У липні було створено Хмельницький обласний підрозділ впровадження проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». Відповідно до критеріїв, визначених Проектом, на конкурсних засадах, у **серпні** було відібрано 8 з 19 районів, які подавали заявки на участь у Проекті, а саме: Городоцький, Деражнянський, Ізяславський, Красилівський, Летичівський, Славутський, Білогірський та Шепетівський.

Старокостянтинівський, Хмельницький, Новоушицький та Віньковецький райони занесено до резервного списку.

У відібраних районах проведено семінари, підписані тристоронні угоди про партнерство між Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй, районними державними адміністраціями та районними радами Хмельницької області.

У вересні в кожному з відібраних районів визначено 5 місцевих рад, які за технічної та фінансової підтримки Проекту змогли покращити умови проживання своїх громадян. Для цього мешканці населених пунктів заснували організації громад, визначили пріоритети розвитку та запропонували для фінансування по одному мікропроекту.

Загалом Проект підтримує пропозиції місцевих громад з покращення умов проживання та базової соціальної інфраструктури у таких сферах: охорона здоров'я; енергозбереження; навколишнє середовище; водопостачання; транспорт (шкільний автобус).

Проект працює в селах, селищах та малих містах з населенням до 10 тис. осіб. Поряд із допомогою у розвитку та самоорганізації громад-учасниць, Проект пропонує грантову підтримку, яка стає стартовим капіталом для реалізації їхніх ініціатив (до 10 000 доларів США та не більше 50% від кошторису всієї ініціативи).

Решта (половина) бюджету ініціатив громад має фінансуватися за рахунок внеску мешканців громади (не менше 5%), приватного сектору та коштів державного і місцевих бюджетів (45% від загального кошторису). Таким чином, налагоджуються механізми співфінансування між громадою, центральною та місцевою владами, донорською спільнотою та приватним сектором.

Вже **у грудні 2008 року** Команда Управління Проектом в м. Київ затвердила перші 4 мікропроекти громад від Хмельницької області.

За умовами Проекту кожній області було виділено квоту в 40 мікропроектів громад (по $400,000 на кожну область), по 5 мікропроектів у 8 відібраних районах. У деяких випадках частка СВА в мікропроектах громад склала менше, ніж заплановані $10000. Тому, за рахунок економії, Проект зміг профінансувати додаткові 165 ініціатив громад (так звана квота «40+»), розподілених по всій території України.

За високі результати впровадження Проекту нашому регіону у 2009 році додатково виділено 7 грантів для підтримки ініціатив по так званій квоті «40+».

Таким чином, за станом на 1 березня 2010 року було затверджено усі 47 передбачених мікропроектних пропозицій на загальну суму 6.455.460,00 гривень (див. Додаток І), з яких вже впроваджено 13 мікропроектів. Середня вартість одного мікропроекту становить 137.350,00 гривень.

За словами заступника голови обласної ради, співголови обласної координаційної ради проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» Валентина Грищука, подібний досвід щодо впровадження у регіоні проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» в майбутньому буде досить цінним у вирішенні багатьох проблемних питань громад Хмельниччини. Його необхідно поширити серед громадськості і влади задля ознайомлення з кінцевими результатами реалізації мікропроектів, задля тих перспектив, які дає активізація громади.

3. Організація громад для спільних дій

В українському суспільстві мобілізувати громаду досить складно. На цьому шляху основними труднощами є:

- громадська пасивність. Серед сільського населення основну частину складають літні люди із сформованим ще у радянські часи світоглядом. Звичка виконання вказівок «зверху», отримання підтримки від держави, важкий перехідний період на початку становлення державності (недовіра до різноманітних проектів, а тим більше з їх співфінансуванням), нерозуміння своєї ролі у розбудові села, зайнятість у сільськогосподарській праці сприяли цьому фактору;
- відсутність у населення інформації про можливість участі у подібних проектах;
- страх перед відповідальністю;
- відсутність досвіду в організації і реалізації відповідних проектів тощо.

Враховуючи усі виклики, була проведена потужна інформаційна кампанія у відібраних громадах з метою залучення широких кіл громадськості до участі в загальних зборах села (селища), перших діалогах.

Так, перші діалоги були проведені в усіх відібраних населених пунктах та в 11 селах з резервного списку.

Коли члени громади дійшли згоди, що вони можуть спробувати самі розв’язати свою проблему, не покладаючись лише на допомогу ззовні, виникли підстави для формалізації партнерства в громаді. В результаті були створені організації громад.

Необхідною умовою для співпраці з Проектом є досягнення зрілості організації громад, що визначається відповідними критеріями.

У Хмельницькій області ці критерії були визнані задовільними. Проект підписав з відібраними районними та місцевими радами документ «Умови партнерства», який містить зобов’язання з боку Проекту - надавати допомогу ОГ щодо технічної та фінансової підтримки в запроваджені ініціатив громад у рамках Проекту, а з боку місцевих органів влади - допомогу у

розвитку децентралізованого планування та самоврядування, створені організацій громад, виділенні співфінансування із бюджету на реалізацію мікропроектів.

Щоб отримати фінансування від проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» організації громад реєструвалися як юридичні особи.

Протягом 2008-2010 років, завдяки підтримці Проекту, у Хмельницькій області зареєстровано 51 громадську організацію, в яких беруть участь 4795 цільових домогосподарств або 100% від їх загальної кількості на відповідних територіях. Членами організацій громад є 4452 людини, з них: 1681 чоловіків (38%) та 2771 жінок (62%). З різних причин проведено 4 зміни громад у Білогірському, Городоцькому та Шепетівському (дві) районах.

Діаграма І: Гендерний розподіл в організаціях громад, %

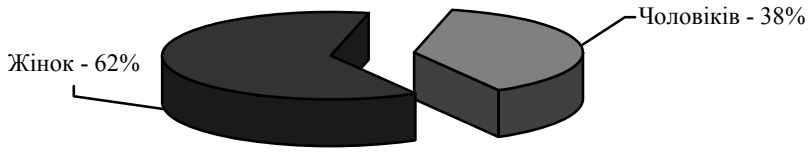

Заснування та реєстрація ОГ ще не означає, що її члени володіють відповідними вміннями і навичками. Тому асистенти Хмельницького обласного підрозділу впровадження Проекту провели 39 тренінгів з управління ОГ, бухгалтерського обліку, громадського планування, написання мікропроектних пропозицій. Загалом було охоплено 779 чоловік, з них: 609 представників ОГ (78%) та 170 представників місцевої влади (22%).

Справді, коли громадськість відчуває власну силу та здатність виконувати проекти і користуватися ними, то змінюється їх відношення до покращення умов життя на місцевому рівні.

Прикладом може слугувати реалізація Улашанівською громадою Славутського району мікропроектної ініціативи щодо закупівлі автобуса для підвозу учнів у місцевому навчально-виховному комплексі (НВК). Спочатку громада, як свідчить опитування, збиралась провести водогін до школи, знезалізити воду, запровадити енергозберігаючі програми із заміни вікон в навчально-виховних закладах.

Проте, поламка мікроавтобуса «ГАЗель», який трьома рейсами вранці та після навчання підвозив учнів до школи і відвозив додому, призвела до того, що 37 дітей з сіл Перемишль та Вачів не могли реалізувати своє право на освіту. В результаті у грудні 2009 року був придбаний автобус ПАЗ з більшою пасажиромісткістю вартістю 197 тисяч гривень.

Таким чином, завдяки придбанню автобуса, одна частина дітей вже не приїздить за півтори години до початку навчання, інша – не сидить півтори години після навчання.

Однак, Улашанівська громада, побачивши результати своєї праці, на цьому не зупинилася. Питання будівництва водогону та знезалізнення води в місцевому НВК були включені до плану соціально-економічного розвитку села і, як наслідок, вже побудовано артезіанську свердловину.

Звичайно, у районах Хмельниччини мобілізація громадськості проходила більш активно, якщо мешканці мали попередній досвід у впровадженні проектів. Зокрема, свідченням цього є приклад Красилівського району. З 5 мікропроектних пропозицій в 2009 році було вже реалізовано 4 і це викликало широкий резонанс серед населення району. Громадськість відразу помітила позитивні наслідки роботи, особливо педагогічні працівники, які побували в Михайловецькій та Корчівській ЗОШ, де були запроваджені енергозберігаючі технології. І вже наприкінці 2009 року в трьох сільських радах (Лагодинецькій, Ледянській, Печеській) були створені громадські організації та розроблені власні мікропроекти.

Бачимо, що у громадськості проходить процес еволюції світогляду – від прохача до господаря власної долі. З цього приводу заступник голови Красилівської районної ради Любов Якушева сказала: «Жителі наших сіл, беручи участь у проекті ЄС/ПРООН "Місцевий розвиток, орієнтований на громаду", відчули себе здатними вирішувати місцеві проблеми, вони насправді працелюбні і готові гуртуватися для покращення свого життя, але їм потрібен був поштовх і фінансова підтримка. Люди виявили готовність докласти власних коштів і власних зусиль, самостійно визначали пріоритетні проблеми своїх територій та прагнули вирішити їх якнайкраще».

4. Планування «знизу-догори» за участю громади

Доведена істина, що плани, ініційовані безпосередньо людьми, мають більшу вагу, оскільки місцеві жителі найкраще знають свої проблеми. Саме тому люди повинні брати безпосередню участь у визначенні своїх потреб та у їх пріоритезації. Задля ініціювання спільного планування діяльності ОГ фахівці Проекту організували 48 других діалогів.

Плани, що були підготовлені за участі членів громади, потім враховувалися на всіх рівнях та були підтримані всіма установами, як - то сільською (селищною) радою чи районними (обласними) органами управління (державними установами) та іншими інституціями.

План, розроблений людьми, просувається вгору: з місцевого рівня (Схема – I) на районний та обласний рівні. В цьому процесі потреби (плани) місцевих громад збираються, обговорюються та узагальнюються на рівні ОГ, потім - на рівні сільської ради й, нарешті, на рівні району.

Схема – I: Процес планування знизу-наверх

З метою спільного прийняття рішень запроваджено практику проведення форумів місцевого розвитку. На Хмельниччині у кожному з восьми пілотних районів форуми засновані розпорядженням голів райдержадміністрацій або спільним рішенням з головами районних рад.

Валентина Пасічник, Антонінський селищний голова Красилівського району:
«Коли ми вирішили боротися за участь у цьому проекті, то зібрали громаду, аби визначитися з тим, що ж для нашого селища варто зробити в першу чергу. Майже всі проголосували за шкільний автобус. Вже 15 квітня 2009 року відбулося урочисте вручення шкільного автобуса Антонінському освітньому округу Красилівського району. Відтепер дітлахів із сіл Закриниччя, Рублянка та селища Антоніни підвозитиме до шкіл та позашкільних навчальних закладів новий ВАЗ придбаний в рамках реалізації Проекту. Цей мікропроект став першим по Хмельницькій області,який був втілений в життя».

★

Марія Данчук, голова громадської організації «Добробут» Летичівського раойну:
«Реалізація проекту із заміни вікон в школі на металопластикові показала, що наша громада є дружньою та активною. Внесок громади становив 11 тисяч 712 гривень – це таки немала сума для нас, але виявилося, що зібрати кошти для доброї справи було дуже легко».

★

Оксана Чорнобай член ОГ, директор Гречинецької ЗОШ І-ІІІ ступенів:
«Завдяки реалізації мікропроекту наша школа зовсім змінилася, в класах стало затишно і комфортно, дуже задоволені діти, педагогічний колектив».

★

Павло Панасюк, голова Корчівської громадської організації «Фортуна» Красилівського району:
«Громада повірила в свої сили і власними зусиллями та за власні кошти реалізувала новий спільний проект: заміна вхідних дверей школи на металопластикові на суму 5000 гривень».

★

Михайло Борисюк, голова Ізяславської райради:
«Завдяки реалізації Проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду», підвищилася активність сільських громадян. Мешканці сіл відчули, що вони реально можуть вплинути на розвиток інфраструктури та покращити свої умови проживання, лікування, а також навчання своїх дітей тощо».

★

Леонід Мартинюк, голова ОГ "Добробут", с.Сахнівці Ізяславського району:
«В рамках реалізації мікропроекту, який передбачає реконструкцію водонапірної мережі с.Сахнівці, власними силами громади без оплати праці прокладено 1034 метрів водонапірних труб та підключено до системи водопостачання 10 господарств, Будинок культури та дитячий садочок с.Сахнівці».

★

Євдокія Божинська, голова ОГ «Асоціація розвитку територіальної громади с.Требухівці» Летичівського району:
«Коли ми створювали організацію, ми не вірили в цей Проект, ми думали, що це буде в майбутньому. Але сьогодні можна сказати, що казка стала дійсністю. Нам люди повірили, все проходило на довірі до людей… Приходиш до бабусь, вони кажуть; «Я зі своєї мізерної пенсії дам 50 гривень, але я дуже хочу, щоб моя частинка була там, у вставленому вікні – я хочу, щоб це була моя лікарня».

★

Ознайомчий візит інженера Проекту СВА Олега Баранецького до громади сіл Гречинці, с.Требухівці та смт. Меджибіж Летичівського району:
«Ознайомившись з результатами реалізації мікропроектів громад, я бачу, що громади зробили набагато більше, ніж планувалося в рамках Проекту – це прекрасний приклад ефекту синергії, коли за виділені кошти громади змогли практично зробити не 2+2=4, а 2+2=8».

★

Олена Перова, голова ОГ "Добробут", селище Сатанів Городоцького району:
«Сенс життя у русі вперед, до нового, прогресивного, а головне - потрібного. Даний проект по заміні водогону, який реалізувала наша громада, і є тим кроком вперед».

★

Наталія Гнатюк, координатор Хмельницького обласного ресурсного центру громад:
«Є різні громади: ті, які ще сплять, ті які вже прокидаються, які прокинулись і громади, які вже знають чого хочуть та рухаються у визначеному напрямку. На жаль, в Україні розвинені сільські громади можна перелічити на пальцях. Наш проект покликаний, щоб їх ставало з кожним роком все більше.»

Володимир Кирилюк, співголова обласної координаційної ради проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»:
«Важливо вже те, що громади наших сіл, які взяли участь у цій роботі, «піднялися духом», відчули, що усе задумане ними насправді здійснити цілком реально. Тепер вони готові працювати у цьому напрямі й надалі. Наше ж завдання – віднайти у кожній сільській громаді активних людей, лідерів, спроможних її зорганізувати».

★

Михайло Шевчук, ГО «Джерело» с.Улашанівка Славутського району:
«Ми почали по-іншому дивитися на своє село. Ми відчули, що реалізація Проекту – це дуже важко, але труднощі нас тільки згуртували. Найважливіше – суспільна перемога. Ми тепер маємо досягти такого економічного розвитку, щоб громада самостійно, без донорів могла забезпечити собі достойне життя».

★

Валентина Чумак, координатор проекту від Славутського району, начальник відділу організаційної та кадрової роботи апарату райдержадміністрації:
«Проблеми мають визначатися і вирішуватися громадою, бо громада сама краще знає, що потрібно робити».

★

Ганна Шеремета, голова ОГ «Допоможемо дітям», с.Чорниводи Городоцького району:
«Вихованці нашого закладу підготували власними руками подяку та розмалювали огорожу нашого дитячого садочку для Проекту СВА».

★

Микола Панасюк, начальник управління з питань розвитку місцевого самоврядування та інформаційного забезпечення ради виконавчого апарату Хмельницької обласної ради:
«Найголовніше, що ми відзначаємо, - це висока активність саме територіальних громад, сільських голів в усіх восьми відібраних районах Хмельницької області. Це лише перші кроки, досвід з яких у майбутньому буде досить цінним у вирішені інших проблем територіальної громади».

★

Юрій Загорулько, заступник голови Деражнянської районної ради:
«Основним результатом втілення у життя мікропроекту кожної із громад-учасниць має стати не стільки матеріальна, фінансова, практична вигода від участі в проекті, як організація, у кінцевому рахунку, єдиної, міцної, дружньої та активної громади, яка і надалі спільно розв'язуватиме усі проблеми на селі».

★

Іван Тадеуш, голова Городоцької районної ради:
«Вважаю, що саме співпраця вирішує цілу низку проблем на селі. Найважливіше - це повернення людям віри в себе, що вони своїми силами можуть забезпечувати створення належних умов для життя».

★

Олександр Дмитришин, координатор Проекту від Шепетівського району, начальник управління економіки райдержадміністрації:
«Важливим моментом в перегляді ставлення до соціально-економічного та культурного розвитку свого місця проживання стала юридична реєстрація громади. В керівництва громадських організацій та й у її членів, що становлять велику і найбільш активну частку від населення села, почала проявлятись партнерська відповідальність та розпочалось реформування стереотипу довічних споживачів адміністративних послуг».

★

В. Кривий, координатор проекту від Білогірського району, начальник відділу регіонального розвитку, містобудування та архітектури:
«Підсумовуючи співпрацю організацій громад району з Проектом ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду», можна відмітити, що громадськість підтримує даний Проект. Повна реалізація 5-ти мікропроектів громад забезпечить вирішення основних проблем в смт.Ямпіль, смт.Білогір'я, с.Довгалівка, с.Хорошів, с.Залужжя, які є важливими практично для всіх жителів даних населених пунктів».

★

Володимир Хуторянець, заступник голови Летичівської райдержадміністрації
«Проект СВА пропонує для вирішення проблем територіальних громад застосування особливого механізму, що включає в себе створення самодостатніх самоврядних організацій громад, здатних ініціювати та впроваджувати власні ініціативи у взаємодії з місцевими органами влади та іншими партнерами».

МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК, ОРІЄНТОВАНИЙ НА ГРОМАДУ

Проект фінансується Європейським Союзом, співфінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН у співпраці з місцевими органами виконавчої влади та самоврядування.

47 сільських громад з 8 районів Хмельницької області організувались для спільного розв'язання місцевих проблем і працюють над покращенням свого життя вже сьогодні.

РАЗОМ ДІЄВІШЕ!

До їх складу входять керівники райдержадміністрації, райради, сільські (селищні) голови, начальники районних управлінь і відділів, представники громадських організацій.

Мета діяльності форумів місцевого розвитку – співпраця, спільне планування та прийняття рішень між обласною, районною владами і громадами. Після затвердження на форумах місцевого розвитку, мікропроектні пропозиції були подані організаціями громад на розгляд спеціалістів Проекту та пройшли процедуру оцінки і схвалення.

Засідання форумів місцевого розвитку проводяться систематично, на них вирішуються проблемні питання, що стосуються включення планів розвитку громад на рівні села до районних планів розвитку, надається методична і технічна підтримка ОГ. За станом на 1 березня 2010 року в області проведено 35 засідань вказаних форумів.

На обласному рівні з метою сприяння у реалізації на території області Проекту утворено обласну координаційну раду. Зазначений орган є консультативно-дорадчим. Його основні завдання:

- координація впровадження Проекту відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку області;
- сприяння залученню місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування до впровадження Проекту;
- забезпечення належної поінформованості місцевих органів влади;
- надання стратегічних рекомендацій щодо впровадження Проекту в області;
- розгляд і надання пропозицій голові облдержадміністрації та голові обласної ради щодо підписання угоди про партнерство;
- сприяння врахуванню результатів Проекту при розробці програм соціально-економічного розвитку та при формуванні показників обласного і районного бюджетів;
- здійснення відбору пілотних районів.

Очолили обласну координаційну раду проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» заступник голови облдержадміністрації на той час В.Кирилюк та заступник голови обласної ради В.Грищук. До її складу увійшли керівники райдержадміністрацій і районних рад – учасники Проекту, окремих управлінь обласних державної адміністрації і ради, асистенти обласного підрозділу управління Проекту.

Засідання ради відбуваються щоквартально. У звітному періоді таких засідань організовано три.

Для підтримки форумів діють обласний і районні ресурсні центри громад. В області наразі створено 2 (Красилівській, Летичівський) із 8 передбачених РРЦГ, які працюють для координації впровадження Проекту і розповсюдження інформації про досвід щодо його реалізації. Водночас, такі ресурсні центри громад необхідно утворити і в районах, які не беруть участь у Проекті, зважаючи на перспективи розширення співробітництва з міжнародними партнерами.

5. Впровадження мікропроектів

З початку реалізації Проекту затверджено 47 мікропроектних пропозицій цільових громад Хмельницької області, в тому числі 7 по квоті «40+».

Таблиця II: Внески кожної зі сторін для реалізації 47 мікропроектів у Хмельницькій області.

Загальна вартість ініціатив становить, грн.	**Внесок кожної із сторін, грн.**			
	Внесок проекту СВА, грн.	Внесок місцевих бюджетів, грн.	Внесок організацій громад, грн.	Внесок приватного сектору, грн.
6455460,00	3113374,00	2866442,00	447738,00	27906,00
100,00%	48,23%	44,40%	6,94%	0,43%

Як бачимо з Таблиці II, відсоткове співвідношення внесків кожної зі сторін у реалізацію мікропроектів відповідає підписаним угодам і становить 48,23% від Проекту, 44,40% від місцевих бюджетів, 6,94% від організацій громад, та 0,43% від приватного сектору відповідно. Таке партнерство дозволяє регіонам не лише додатково залучити фінансові ресурси, зекономити кошти місцевих бюджетів, вирішити проблемні питання, а й підвищити самодостатність громад.

За пріоритетами 47 мікропроектних пропозицій, підтриманих по Хмельницькій області, розподілені таким чином: 31 мікропроект стосується енергозбереження, 8 - охорони здоров'я, 3 - водопостачання, 5 - транспорту (шкільний автобус).

Діаграма II: Розподіл мікропроектних пропозицій за пріоритетами, %

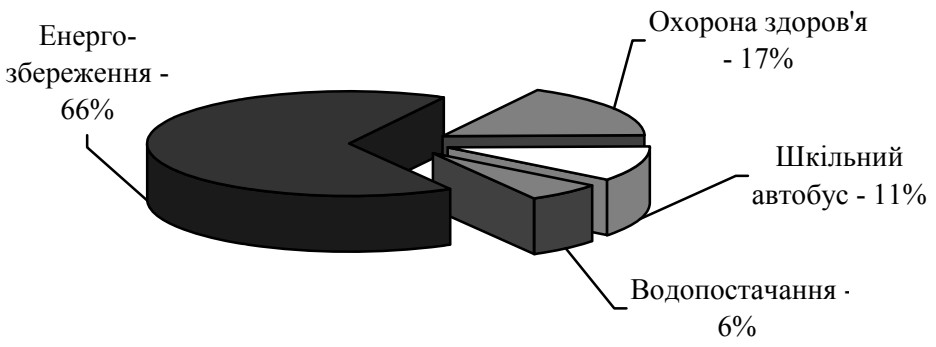

Передбачається, що користь від реалізації 47 мікропроектів отримає понад 20000 осіб, з яких приблизно 12000 - це жінки та 8000 – чоловіки.

Лідерами у реалізації мікропроектів є Летичівський, Красилівській, Славутський і Городоцький райони. Високу активність в їх реалізації показують громади Летичівського, Красилівського, Славутського, Городоцького та Ізяславського районів. В результаті такої роботи Красилівській, Летичівський, Ізяславській райони по квоті «40+» отримали можливість реалізації додаткових 7 мікропроектних пропозицій (див. Діаграму III).

Діаграма – III: Кількість мікропроектів у пілотних районах області

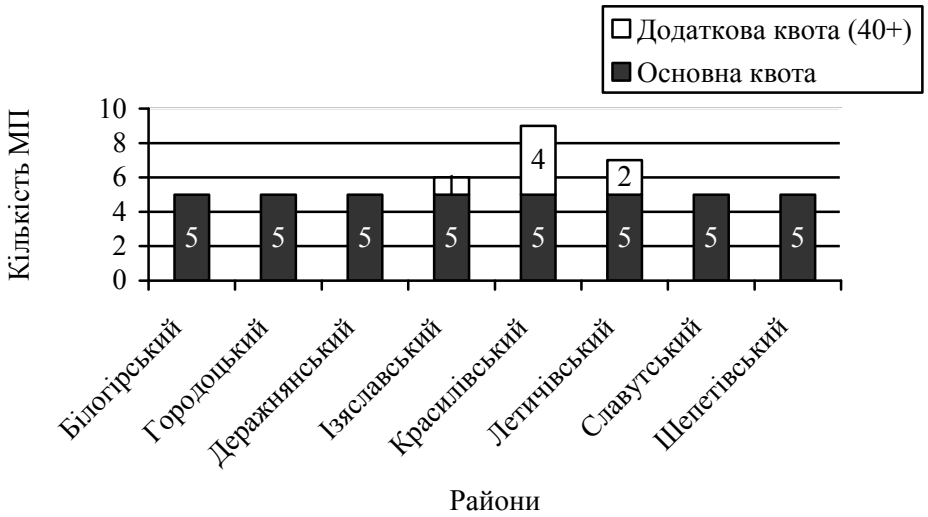

Таким чином, громади вищезазначених районів, отримали від проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» додаткові фінансові ресурси для розв'язання своїх проблем (див. Додаток І). Підтвердженням цих слів є продемонстрована Таблиця ІІІ. Як бачимо, найбільшу частку в фінансуванні ініціатив з боку міжнародного донора мають ОГ Летичівського та Красилівського районів.

Таблиця ІІІ: Розподіл фінансування мікропроектів громад по пілотних районах

№	Назва району	Загальний бюджет МП, грн.	Внесок ОГ (включаючи внесок роботами і матеріалами), грн.	Внесок місцевих бюджетів та приватного сектору, грн.	Внесок проекту СВА, грн.	Залучення кожним із районів коштів від проекту СВА, %
1	Красилівський	1.135.102,00	76.266,00	501.097,00	557.739,00	17,91
2	Летичівський	1.145.860,00	65.274,00	564.992,00	515.594,00	16,56
3	Ізяславський	863.899,00	101.678,00	346.965,00	415.256,00	13,34
4	Славутський	721.995,00	38.587,00	335.397,00	348.011,00	11,18
5	Городоцький	672.724,00	34.457,00	300.476,00	337.791,00	10,85
6	Білогірський	683.159,00	45.453,00	303.222,00	334.484,00	10,74
7	Шепетівський	637.083,00	34.676,00	283.162,00	319.245,00	10,25
8	Деражнянський	595.638,00	51.347,00	259.037,00	285.254,00	9,16
Всього		**6.455.460,00**	**447.738,00**	**2.894.348,00**	**3.113.374,00**	**100%**

Загалом з прийняттям місцевих бюджетів всі затверджені мікропроекти громад по Хмельницькій області планується завершити до кінця 2010 року.

Невід'ємною складовою Проекту виступає забезпечення широкого інформування жителів громад про досягнуті позитивні результати. Саме завдяки активній роботі із представниками обласних та районних засобів масової інформації про успіхи учасників Проекту відомо далеко за межами їх населених пунктів. Протягом всього часу реалізації Проекту було проведено 3 прес-конференції, організовано 29 повідомлень про хід реалізації Проекту в засобах масової інформації, розміщено 19 публікацій на сайтах облдержадміністрації, обласної ради, районних державних адміністрацій і районних рад, видано 4 інформаційних вісники.

6. ВИСНОВКИ

Проаналізувавши стан реалізації в Хмельницькій області спільного проекту ЄС та ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», можна зробити висновок, що головна його мета поступово втілюється в життя. Наведені приклади демонструють, що коли громади бачать конкретні результати своєї праці, то вони стають рушійною силою подальшого розвитку територій. Тому своєрідний девіз Проекту «Сильна громада – сильний регіон – сильна Україна» є надзвичайно актуальним.

Щоб зрозуміти ефективність і вигоду від реалізації проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», ми застосуємо поширену методику SWOT-аналізу. Такий аналіз дозволяє визначити сильні і слабкі сторони, можливості і загрози щодо подальшого впровадження Проекту.

Таблиця – IV: SWOT-аналіз діяльності проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» на Хмельниччині

Сильні сторони	Можливості
1. Розв'язання соціально-економічних проблем громад. 2. Економія коштів місцевих бюджетів. 3. Підтримка Проекту обласною і районними владами. 4. Громадський аудит щодо використання фінансових ресурсів. 5. Ефективна система консультативної допомоги з боку Проекту. 6. Планування «знизу - догори». 7. Участь у Проекті координаторів ОПВ. 8. Посилення довіри серед членів громади вже у разі перерахування авансом першого траншу з боку Проекту. 9. Дієвість громад. 10. Утвердження віри членів громад у власні сили.	1. Набутий досвід членами ОГ можна використати у реалізації подібних ініціатив. 2. Вивчення позитивного досвіду інших регіонів та іншими районами області, які не є учасниками Проекту. 3. Підвищена мотивація громад у разі успішної реалізації мікропроекту. 4. Можливість надання фінансових ресурсів з обласного бюджету. 5. Створення подібного обласного проекту після завершення цієї ініціативи з метою подальшої активізації громад регіону.
Слабкі сторони	**Загрози**
1. Фінансова і економічна криза. 2. Відсутність затверджених державного і місцевих бюджетів. 3. Обмеженість бюджетного фінансування. 4. Відсутність районних ресурсних центрів громад. 5. Повільність пробудження сільських громад. 6. Відсутність достатньої кількості кваліфікованих спеціалістів для підготовки відповідної документації. 7. Відсутність досвіду у ОГ щодо реалізації подібних проектів. 8. Недосконалість законодавства.	1. Пасивність членів громад, керівників проектів у регіоні та місцевих органів влади. 2. Формальний підхід до створення ОГ. 3. Непрозорість діяльності ОГ. 4. Негативний досвід у реалізації мікропроектів може призвести до неуспішності Проекту і недовіри громадськості щодо його впровадження. 5. Неефективне використання фінансових ресурсів. 6. Конфлікт інтересів райдержадміністрації і райради.

Використавши SWOT-аналіз, переконуємось, що успіх проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» залежить від багатьох факторів. Всі партнери на кожному етапі реалізації Проекту повинні якісно і вчасно виконувати відповідну роботу, хоча і для цього потрібно пройти тернистий шлях, але як говорить відоме прислів'я «Дорогу долає той, хто йде».

В тих районах, де йде спільна і активна робота райдержадміністрації і районної ради, сільські громади почуваються більш впевненими в кінцевому результаті, і, відповідно, в своїх силах. Сільським (селищним) головам та громадським лідерам, які мають зрівноважену підтримку обох гілок влади, легше донести до громади села необхідність спільного планування і його доцільність.

На рівні районів та сільських рад важливу організаційну роль відіграють координатори від районів. Від їх зацікавленості і розуміння основних принципів, закладених в основу Проекту, залежить, як сільські ради діють і просуваються. В області виникли усі передумови щодо створення в районах Центрів розвитку громад.

Зважаючи на бажання місцевих громад і надалі брати участь у партнерстві, що передбачає механізм співфінансування, назріває необхідність створення подібного обласного конкурсу на основі якого розподіляти бюджетні кошти.

Ті перспективи, які відкриваються перед громадами завдяки підтримці Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» важко переоцінити – це можливість творити своє майбутнє, можливість гуртуватися і разом досягати мети, можливість отримувати додаткові ресурси для власного розвитку. Громади, які це побачили, починають розуміти та діяти усвідомлено і цілеспрямовано. Саме цей процес: «бачення» - «усвідомлення» - «дія» набирає сили у громадах нашого краю.

8. Додатки

Мікропроекти громад Хмельницької області у рамках реалізації проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»

№	Проект/ Громада	Співфінансування Проекту				Загальна сума проекту	Затверджені мікропроекти	Надходження траншів			Надходження бюджетного фінансування	Завершення проекту та передача на баланс
		ОГ	СВА	Загалом місцевий бюджет	Приватний сектор			I	II	III		
Білогірський район												
1	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку с.Довгалівка Довгалівської сільської ради	4839	49390	43552		97781	+	+	-	-	-	-
2	Енергозберігаючі заходи в Центрі громади с.Залужжя Залузької сільської ради	19369	81346	73026		173741	+	+	-	-	-	-
3	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку смт. Ямпіль Ямпільської селищної ради	8247	79471	75500		163218	+	+	+	-	Частково	-
4	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку смт. Білогір'я Білогірської селищної ради	5066	45471	39694		90231	+	+	-	-	-	-
5	Енергозберігаючі заходи в школі с.Хорошів Хорошівської сільської ради	7932	78806	71450		158188	+	+	-	-	-	-
Всього по району		45453	334484	303222		683159	5	5	1	0		0
Городоцький район												
1	Реконструкція водопровідної мережі в смт. Сатанів Сатанівської селищної ради	6218	63177	55960		125355	+	+	+	+	+	+
2	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку с.Чорниводи Чорнивідської сільської ради	6945	70443	62500		139888	+	+	+	-	Частково	-
3	Реконструкція водопровідної мережі с.Кузьмин Кузьминської сільської ради	6661	67611	59949		134221	+	+	+	-	Частково	-
4	Шкільний автобус сіл Радковиця, Борщівка, Турчинці Радковицької сільської ради	5436	55360	48924		109720	+	+	+	+	+	+
5	Енергозберігаючі заходи в школі с.Лісоводи Лісоводської сільської ради	9197	81200	73143		163540	+	+	-	-	-	-
Всього по району		34457	337791	300476		672724	5	5	4	2		2

№	Проект/ Громада	Співфінансування Проекту				Загальна сума проекту	Затверджені мікропроекти	Надходження траншів			Надходження бюджетного фінансування	Завершення проекту та передача на баланс
		ОГ	СВА	Загалом місцевий бюджет	Приватний сектор			I	II	III		
Деражнянський район												
1	Енергозберігаючі заходи в школі с.Богданівці Богдановецької сільської ради	21022	62887	55700		139609	+	+	+	-	Частково	-
2	Енергозберігаючі заходи в ФАПі с.Волоське Волоськівської сільської ради	4748	47479	42737		94964	+	+	-	-	-	-
3	Реконструкція вуличного освітлення в с.Загінці Загінецької сільської ради	16688	83000	80600		180288	+	+	-	-	Частково	-
4	Ремонт та дооснащення ФАПу в с.Яськівці Яськовецької сільської ради	4262	43616	38355		86233	+	+	-	-	Частково	-
5	Капітальний ремонт приміщення їдальні школи сЯвтухи Явтухівської сільської ради	4627	47272	41645		93544	+	+	-	-	-	-
Всього по району		51347	285254	259037		595638	5	5	1	0		0
Ізяславський район												
1	Ремонт та дооснащення ФАПу в с.Дертка Дертківської сільської ради	12665	52502	38865		104032	+	+	-	-	Частково	-
2	Енергозберігаючі заходи в школі с.Михля Лютарської сільської ради	7521	71078	63284		141883	+	+	-	-	-	-
3	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку с.Нове Село Новосільської сільської ради	16429	77626	66883	14500	175438	+	+	+	-	Частково	-
4	Реконструкція водопровідної мережі с.Сахнівці Сахновецької сільської ради	50824	75628	32000	7856	166308	+	+	+	-	Частково	-
5	Енергозберігаючі заходи в школі с.Тернавка Тернавської сільської ради	7199	70237	63172		140608	+	+	-	-	-	-
6	Енергозберігаючі заходи в Центрі громади с.Христівка Христівської сільської ради (квота 40+)	7040	68185	60405		135630	+	-	-	-	-	-
Всього по району		101678	415256	324609	22356	863899	6	5	2	0		0

№	Проект/ Громада	Співфінансування Проекту				Загальна сума проекту	Затверджені мікропроекти	Надходження траншів			Надходження бюджетного фінансування	Завершення проекту та передача на баланс
		ОГ	СВА	Загалом місцевий бюджет	Приватний сектор			I	II	III		
Красилівський район												
1	Шкільний автобус смт. Антоніни Антонінської селищної ради	4300	42880	32580	5000	84760	+	+	+	+	+	+
2	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку с.Заслучне Заслучненської сільської ради	5000	51000	44992		100992	+	+	+	+	+	+
3	Енергозберігаючі заходи в школі с.Михайлівці Михайловецької сільської ради	16954	51000	45000		112954	+	+	+	+	+	+
4	Енергозберігаючі заходи в школі с.Корчівка Корчівської сільської ради	13219	51000	45000	550	109769	+	+	+	+	+	+
5	Енергозберігаючі заходи в Центрі громади с.Яворівці Яворовецької сільської ради	5746	58460	51713		115919	+	+	-	-	-	-
6	Енергозберігаючі заходи в школі с.Печеське Печеської сільської ради (квота 40+)	7972	79400	71891		159263	+	-	-	-	-	-
7	Енергозберігаючі заходи в школі с.Федорівка Ледянської сільської ради (квота 40+)	8500	79400	75000		162900	+	-	-	-	-	-
8	Енергозберігаючі заходи в школі с.Корчівка Корчівської сільської ради (квота 40+)	7935	79400	71413		158748	+	-	-	-	-	-
9	Енергозберігаючі заходи в школі с.Лагодинці Лагодинецька сільської ради (квота 40+)	6640	65199	57958		129797	+	-	-	-	-	-
Всього по району		76266	557739	495547	5550	1135102	9	5	4	4	4	4
Славутський район												
1	Шкільний автобус с.Волиця Волицької сільської ради	8650	81000	84270		173920	+	+	+	+	+	+
2	Шкільний автобус с.Улашанівка Улашанівської сільської ради	8690	78000	86230		172920	+	+	+	+	+	+
3	Енергозберігаючі заходи в школі с.Довжки Довжківської сільської ради	6827	66628	59011		132466	+	+	-	-	-	-
4	Енергозберігаючі заходи в школі с.Іванівка Іванівської сільської ради	7667	66863	58145		132675	+	+	-	-	-	-
5	Ремонт та дооснащення ФАПу в с.Гута Хоровецької сільської ради	6753	55520	47741		110014	+	+	-	-	-	-

№	Проект/ Громада	Співфінансування Проекту				Загальна сума проекту	Затверджені мікропроекти	Надходження траншів			Надходження бюджетного фінансування	Завершення проекту та передача на баланс
		ОГ	СВА	Загалом місцевий бюджет	Приватний сектор			I	II	III		
Летичівський район												
1	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку с.Голенищево Голенищівської сільської ради	7332	73324	65992		146648	+	+	+	-	Частково	+
2	Енергозберігаючі заходи в школі с.Гречинці Гречинецької сільської ради	11712	75644	72250		159606	+	+	+	+	+	+
3	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку смт. Меджибіж Меджибізької сільської ради	5546	56456	49910		111912	+	+	+	-	Частково	+
4	Ремонт дільничої лікарні в с.Требухівці Требуховецької сільської ради	13088	76000	80690		169778	+	+	+	+	Частково	+
5	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку с.Новокостянтинів Сусловецької сільської ради	8185	76000	74917		159102	+	+	+	-	Частково	+
6	Дооснащення дільничої лікарні в с.Требухівці Требуховецької сільської ради (квота 40+)	8500	78070	93034		179604	+	-	-	-	-	-
7	Шкільний автобус с.Гречинці Гречинецької сільської ради (квота 40+)	10911	80100	128199		219210	+	-	-	-	-	-
Всього по району		65274	564992	515594		1145860	7	5	5	2		5
Шепетівський район												
1	Ремонт та дооснащення ФАПу в с.Коськів Коськівської сільської ради	5035	50406	45883		101324	+	+	-	-	-	-
2	Енергозберігаючі заходи в Центрі громади с.Білопіль Мокіївської сільської ради	4889	46492	40584		91965	+	+	-	-	-	-
3	Ремонт ФАПу с.Романів Корчицької сільської ради	7082	71276	64574		142932	+	+	-	-	-	-
4	Енергозберігаючі заходи в школі с.Судилків Судилківської сільської ради	7527	76270	67742		151539	+	+	-	-	-	-
5	Енергозберігаючі заходи в дитячому садку с.Плесна Плесенської сільської ради	10143	74801	64379		149323	+	+	-	-	-	-
Всього		34676	319245	283162		637083	5	5	0	0		0
ВСЬОГО по області		**447738**	**3113374**	**2866442**	**27906**	**6455460**	**47**	**40**	**19**	**10**		**13**

Контакти Хмельницького обласного підрозділу впровадження Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»

вул. Свободи, 51, км. 9, м.Хмельницький, 29000
тел./факс: +38 (0382) 65-05-08, моб.: +38 (050) 4163605
сайт: http://www.cba.org.ua